

LSMC
Teisės
institutas

Socialinio darbo procesas palaikant, stiprinant ir atkuriant ryšį su artimaisiais

Agata Katkonienė
2026-09-29

Socialinio darbo procesas

Keturi etapai, kuriuose nuolat grįžtama atgal ir tikslinama



Svarbiausia: procesas nėra linijinis

3.1. Poreikio intervencijai nustatymas

Formalus vertinimas yra pradžia, bet ne pakankamas pagrindas

Kas padeda atpažinti poreikį?

- rizikos / apsauginių veiksnių vertinimas
- individualus pokalbis
- kasdienis ir neformalus kontaktas
- paties nuteistojo prašymas ar elgesio pokytis

Ką būtina įvertinti?

- ar ryšys palaikantis, ar žalingas
- ar pats žmogus nori apie jį kalbėti
- ar kontaktas saugus abiem pusėms
- ar situacija pasikeitė nuo pirminio vertinimo

Kas išryškėjo tyrime?

Šeimos temos dažnai atsiveria ne apklausos metu, o tada, kai žmogus jaučiasi saugus ir nevertinamas.

“

Aš asmeniškai tai tikrai nesiremiu vien iš vertinimo. Aš visą laiką pabendrauju.

Socialinė darbuotoja

“

Tu turi žinot tą žmogų ir individualiai tu jį turi pažinti.

Socialinė darbuotoja

Praktinė išvada: nutrūkęs ryšys ≠ automatinis tikslas jį atkurti

3.2. Darbo planavimas ir tikslų nustatymas

Individualizavimas + nuteistojo dalyvavimas = realistiškesnis planas



Individualizavimas

Vienam tinka grupė, kitam individuali konsultacija; vienam rašymas, kitam piešimas ar simboliai.

Bendras sprendimas

Tikslai ir priemonės aptariami su nuteistuoju, o planas gali būti koreguojamas.

Laipsniškumas

Ryšio atkūrimas gali prasidėti nuo laiško ar skambučio, o ne nuo „visiško susitaikymo“.

“

Mes labai žiūrim individualiai kiekvieną žmogų, kas jiems tinka.

Socialinė darbuotoja

Planavimo iššūkis: individualumas susiduria su institucine realybe

Motyvacija – kintanti, o ne pastovi žmogaus savybė

1 Didelis krūvis

~150 nuteistųjų vienam darbuotojui kai kuriuose interviu epizoduose

2 Programų kriterijai

Ne visada atitinka konkrečios įstaigos populiaciją ir galimybes

3 Grupių nestabilumas

Perkėlimai, išvykos, darbo grafikai, ilgos programos

4 Motyvacijos svyravimai

Vieną savaitę žmogus nori pokyčio, kitą – ne

“

Vieną savaitę nuteistasis nori, jau užsidegęs būna, o kitom savaitėm jau viskas – jis nieko nenori.

Socialinė darbuotoja

Praktinė kryptis: lankstus planas + periodinė motyvacijos peržiūra

Meninės priemonės: kada jos padeda?

Tyrime jos atsiskleidė kaip priemonė kalbėti apie tai, ką sunku išsakyti tiesiogiai

Kai trūksta žodžių

Piešimas, spalvos, simboliai, šeimos vaizdiniai gali padėti kalbėti apie santykius, jausmus ir vaidmenis.

Kai yra saugu

Metodas veikia tik tada, kai yra pasitikėjimas ir žmogus pasirengęs atsiverti.

Kai galima pasirinkti

Vieniems kūrybinės veiklos patinka, kiti jas atmeta kaip „vaikų darželį“ – tuomet reikia kitos formos.

“

Jeigu jam nepatinka rašyti, tada gerai, mes piešiam.

Socialinė darbuotoja

“

Dukra – saulė, nes man nušviečia visą pasaulį.

Nuteistojo simbolinis šeimos vaizdinys

Principas: meninė priemonė nėra tikslas – ji yra kelias į pokalbį ir refleksiją

3.3. Intervencijos įvertinimas

Programos pabaiga dar nereiškia, kad pokytis įvyko

1 Savirefleksija

Žmogus pats įvardija, kad kitaip supranta savo elgesį.

2 Elgesys ir emocijos

Ramesnės reakcijos, kitoks bendravimas, daugiau įsitraukimo.

3 Santykio pokytis

Kontaktas su artimuoju, saugesnis bendravimas, ribų pripažinimas.

4 Pokyčio tęstinumas

Tikras poveikis gali pasimatyti tik vėliau.

“

Faktas, jie neišsineš 100 %, bet nors 5 % man tai jau užtenka.

Socialinė darbuotoja

“

Gal nepamatuojama, gal mes net nepamatysim.

Socialinė darbuotoja

Vertinti verta ne vien „kiek baigė“, bet ir „kas žmoguje pasikeitė“

3.4. Gerosios praktikos pavyzdžiai

Sėkmę dažnai sukuria konkretus, individualiai pritaikytas veiksmas

1. Tarpininkavimas atkuriant ryšį

Nuteistasis neturėjo artimųjų kontaktų, buvo socialiai izoliuotas. Socialinė darbuotoja per savivaldybę surado sesers kontaktą, pirmiausia gavo jos sutikimą ir tik tada padėjo užmegzti pokalbį. Vėliau pastebėtas platesnis žmogaus pokytis – daugiau bendravimo ir savirūpos.

2. Dalyvavimas dukros šventėje

Dukra pati kreipėsi prašydama, kad tėtis galėtų atvykti į jos universiteto diplomų įteikimą. Socialinė darbuotoja padėjo ieškoti sprendimo, kaip išsaugotą išvyką panaudoti būtent šiam šeimai svarbiam įvykiui.

3. Kokybiškas laikas su vaiku

Išvykos už įstaigos ribų leidžia ne tik „susitikti“, bet ir kalbėtis, apsikabinti, pabūti parke ar žaidimų kambaryje – t. y. kurti natūralesnį tėvų ir vaikų kontaktą.

“

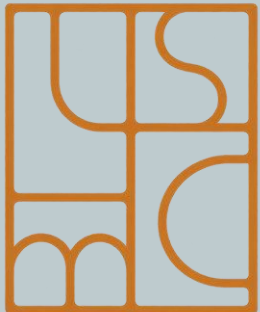
Socialiniai darbuotojai ne tam, kad tave sudirbtų. Jie tam, kad tau padėtų.

Nuteistasis

Ką galima daryti praktikoje jau rytoj?

Penki maži principai, kurie kartojasi per visas keturias tyrimo dalis

- | | | |
|---|-------------------------------------|---|
| 1 | Klausti, o ne numanyti | „Ar tu nori šį ryšį išlaikyti / atkurti?“ |
| 2 | Derinti, o ne paskirti | Tikslą ir metodą aptarti kartu su žmogumi. |
| 3 | Mažinti žingsnį | Ne „atkurti santykį“, o „parašyti vieną laišką“. |
| 4 | Gerbti abi puses | Artimasis turi teisę neatsiliepti ar nenorėti kontakto. |
| 5 | Grįžti prie rezultato vėliau | Pokytį tikrinti ne tik programos pabaigoje. |



LSMC
Teisės
institutas

Ačiū už dėmesį